

Cjeloživotno obrazovanje s ciljem postizanja poslovnog napretka i stvaranja financijskih vrijednosti

Maja Kitić, Sveučilište u Splitu, Sveučilišni odjel za stručne studije, Livanjska 5, 21 000 Split, Republika Hrvatska, mkitic@oss.unist.hr, +38591/590-77-81

Toni Miljak, Sveučilište u Splitu, Sveučilišni odjel za stručne studije, Livanjska 5, 21 000 Split, Republika Hrvatska, tmiljak@oss.unist.hr, +38591/517-35-25

Joško Lozić, Sveučilište u Splitu, Sveučilišni odjel za stručne studije, Livanjska 5, 21 000 Split, Republika Hrvatska, jlozic@oss.unist.hr, +38598/891-896

Sažetak

U suvremenim uvjetima globalizacije, kao bitan čimbenik razvoja društva i uspješnih nacionalnih gospodarstava, ističe se znanje. Gospodarstvo se sve više oslanja na korištenje novih ideja, informacija te stjecanje novih znanja i vještina, a manje na materijalne izvore. Tržište rada iznimno je dinamično te zahtijeva konstantnu prilagodbu novim uvjetima. Najvažniji čimbenik u ostvarenju toga cilja jest cjeloživotno obrazovanje. Istraživanje, korišteno u pisanju ovog znanstvenog rada, provodilo se od prosinca 2011. godine do travnja 2012. godine. Podijeljena su 764 anketna upitnika, a stopa povrata pravilno ispunjenih upitnika bila je 82%.

Cilj ovog rada je, na temelju provedenog istraživanja, prikazati korelaciju između želje za usavršavanjem i poslovnog napretka, odnosno korelaciju između potrebe za usavršavanjem i očuvanjem radnog mjesta.

Ključne riječi: *cjeloživotno obrazovanje, financijska kriza, financijske vrijednosti, poslovni napredak, tržište rada*

1. Uvod

Znanje je jedan od najbitnijih čimbenika stvaranja uspješnih nacionalnih gospodarstava te razvoja društva. Gospodarstvo se dijeli na četiri osnovne djelatnosti:

- primarne (stočarstvo, ribarstvo, poljoprivreda, šumarstvo),
- sekundarne (industrija, brodogradnja, rudarstvo, energetika, građevinarstvo i proizvodno obrtništvo),
- tercijarne (turizam, promet, bankarstvo, trgovina i ugostiteljstvo) i
- kvartarne (neproizvodna djelatnost poput policije, školstva, zdravstva, itd.).

Suvremena ekonomija se, zahvaljujući brzom razvoju tercijarnih djelatnosti poput informatizacije, zasniva upravo na znanju.

Na tržište rada, način zapošljavanja i sam rad odlučujuće su utjecali neki osnovni trendovi u društveno-ekonomskim procesima:

- dugoročna društveno-ekonomska tranzicija,
- stvaranje i promjene u društvenoj podjeli rada,
- meritokratizacija društva,

- profesionalizacija rada,
- birokratizacija radnih odnosa (Mrnjavac, Ž., 2002.).

Budući da je tržište rada iznimno dinamično te zahtijeva konstantnu prilagodbu novim uvjetima, javlja se potreba za cjeloživotnim obrazovanjem.

Suvremena ideja cjeloživotnog obrazovanja nastaje 70-tih godina prošlog stoljeća. Brojni teoretičari iskazali su kritike prema sustavu obrazovanja. Afirmiranje izvanškolskih oblika učenja prate prijedlozi o produljenju učenja tijekom cijelog ljudskog života. Zahtijeva se uklanjanje zidova između škole i ostalih dijelova ljudskog života, između škole i rada.

2. Cjeloživotno obrazovanje u Europskoj uniji i Republici Hrvatskoj

Cjeloživotno obrazovanje podrazumijeva stjecanje i osuvremenjivanje svih vrsta sposobnosti, interesa, znanja i kvalifikacija od predškole do razdoblja nakon umirovljenja te promicanje razvoja znanja i sposobnosti koje će omogućiti građanima prilagodbu "društvu znanja" i aktivnom sudjelovanju u svim sferama društvenog i gospodarskog života te na taj način utjecanje na vlastitu budućnost. U kontekstu cjeloživotnog obrazovanja uvažavaju se svi oblici obrazovanja: **formalno obrazovanje** (npr. tečaj na fakultetu), **neformalno obrazovanje** (npr. usavršavanje vještina potrebnih na radnom mjestu), i **informalno obrazovanje**, međugeneracijsko učenje (razmjena znanja u obitelji, među prijateljima) (Kapular, F. 2009.).

Pod *formalnim obrazovanjem* podrazumijevaju se obrazovni programi koje je odobrilo Ministarstvo znanost, obrazovanja i sporta u svrhu stjecanja određenih stručnih zvanja, sposobnosti i vještina. Polaznici, po završetku programa, dobivaju javnu ispravu (Zakon o obrazovanju odraslih, 2010.).

Neformalno obrazovanje provodi se u trgovačkim društvima, udrugama, ustanovama za obrazovanje odraslih, sindikatima, sportskim društvima, političkim centrima, itd. Ovakav tip obrazovanja predstavlja organizirane procese učenja usmjerene na osposobljavanje i usavršavanje za rad, za različite socijalne aktivnosti te za osobni razvoj (Zakon o obrazovanju odraslih, 2010.).

Informalno obrazovanje obuhvaća aktivnosti u kojima osoba prihvaća stajališta i pozitivne vrednote te vještine i znanja iz svakodnevnog iskustva i raznolikih drugih utjecaja i izvora iz svoje okoline. Ono je prirodna pojava u svakodnevnom životu i za razliku od formalnog i neformalnog obrazovanja ne mora se odvijati svjesno (Zakon o obrazovanju odraslih, 2010.).

Na važnost cjeloživotnog obrazovanja ukazala je i Europska unija Lisabonskim procesom (Commission of the European Communities, 2000.) koji je započeo sjednicom Europskog vijeća 2002. godine gdje se utvrdila strategija razvoja Europske unije do 2010. godine. Cilj je bio izgraditi najdinamičniji i najkonkurentniji svjetski gospodarski prostor temeljen na znanju u kojem bi se povećala zaposlenost i životni standard.

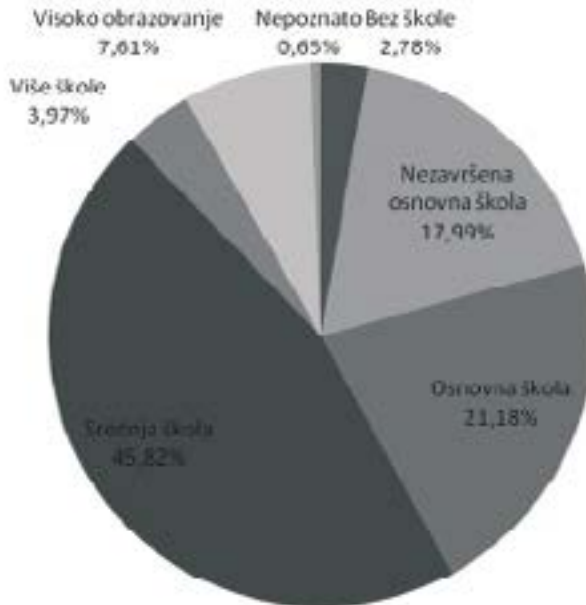
Također, 2000. godine Europska komisija donijela je Memorandum o cjeloživotnom učenju koji ističe zapošljivost i aktivno građanstvo kao ishode procesa cjeloživotnog obrazovanja.

Godine 2002. razrađen je detaljni program ostvarivanja obrazovnih ciljeva u Lisabonskom procesu na temelju široke rasprave u zemljama članicama i Vijeću za obrazovanje.

U Republici Hrvatskoj, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti donijela je Deklaraciju HAZU o znanju 2002. godine dok je Vlada RH 2002. godine počela davati značajniju ulogu obrazovanju donijevši Strategiju razvoja obrazovanja. Akcijski plan za obrazovanje za održivi razvoj donijet je 2009. godine.

Prema popisu stanovništva Republike Hrvatske iz 2001. godine (podaci za popis iz 2011. još uvijek nisu objavljeni), struktura stanovništva starog 15 i više godina prema razini završene škole prikazana je na slici 1.:

Slika 1: Struktura stanovništva starog 15 i više godina prema razini završene škole

U Republici Hrvatskoj je, 2001. godine, samo 3,97 % stanovništva imalo završenu višu školu a 7,61% završen fakultet, magisterij ili doktorat.

Gospodarska kriza, kao i negativna kretanja na svjetskom i domaćem tržištu, uzrokovali su povećanje broja nezaposlenih u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2005. do 2011. godine. Prosječna stopa nezaposlenosti 2005. godine je iznosila 8,6%, 2010. godine 17,6% a 2011. godine, prema izračunu HZZ-a (<http://www.hzz.hr/default.aspx?id=6191>), 17,9%. Povećanjem stope nezaposlenosti, stvara se sve veća (uvjetno rečeno) konkurencija na Hrvatskom zavodu za zapošljavanje. Povećanje konkurentnosti i dobivanje prednosti pri zapošljavanju može se ostvariti ulaganjem u vlastito obrazovanje. Naglasak u ovom radu bit će na formalnom obrazovanju kao važnoj komponenti cjeloživotnog obrazovanja.

3. Istraživanje

Istraživanje je provedeno u periodu od prosinca 2011. godine do travnja 2012. godine. U njemu su sudjelovali zaposleni izvanredni studenti Sveučilišnog odjela za stručne studije Sveučilišta u Splitu (dalje u testu Sveučilišni odjel). Istraživanje je provedeno anketom.

Anketa predstavlja jednu od veoma značajnih i veoma široko rasprostranjenih metoda prikupljanja podataka. To je prikupljanje podataka pomoću pisanog upitnika (Buble, M. 2002.).

Upitnik se sastojao od 11 direktnih pitanja podijeljenih u dva dijela: opći i dio orijentiran na formalno cjeloživotno obrazovanje. U općem dijelu pitanja su se odnosila na spol, dobru skupinu,

podatke o zaposlenju, dok se u drugom dijelu naglasak stavio na razloge upisa na stručni studij, visinu plaće, želju i potrebu za daljnjim školovanjem.

Ukupno su podijeljena 764 anketna upitnika. Anketiranje se provodilo neposrednim anketiranjem prisutnih respondenata. Pravilno ispunjene upitnike predalo je 82 % ispitanika.

3.1. Cilj i hipoteze istraživanja

Osnovni cilj istraživanja bio je utvrditi korelaciju između želje za usavršavanjem i poslovnog napretka odnosno korelaciju između potrebe za usavršavanjem i očuvanjem radnog mjesta. Također, želi se pokazati kako razlog upisa na Sveučilišni odjel ne ovisi o plaćama ispitanika.

U skladu s tim postavljene su tri hipoteze:

- H1: Postoji statistički značajna povezanost između želje za usavršavanjem i poslovnog napretka
- H2: Postoji statistički značajna povezanost između potrebe za usavršavanjem i očuvanjem radnog mjesta
- H3: Ne postoji statistički značajna razlika između plaća ispitanika u usporedbi s razlogom upisa na Sveučilišni odjel.

3.2. Metodologija i uzorak

Kao što je navedeno u uvodu ovog rada, istraživanje se provodilo na Sveučilišnom odjelu od prosinca 2011. godine do travnja 2012. godine. Podijeljena su 764 anketna upitnika, a stopa povrata pravilno popunjenih iznosila je 82%, odnosno 626 anketna upitnika. 80 % ispitanika su ženskog, dok je 20 % muškog spola. Dobna skupina ispitanika kreće se od 18 do 55 godina života. 72% ispitanika radi u privatnom sektoru, dok njih 28 % radi u državnom sektoru. Prosječna plaća ispitanika iznosi 4.714,86 kn (645 €).

Dotični podaci upotrijebljeni su kao osnova za analizu kojom su se provjerile navedene hipoteze. Analizirali su se podaci o razlogu upisa na Sveučilišni odjel te su uspoređeni s visinom primanja.

Provjera prve i druge hipoteze izvršena je jednostavnim izračunom relativnih frekvencija (postotaka), dok je za provjeru treće hipoteze izračunat HI – kvadrat.

3.3. Rezultati istraživanja

U nastavku rada prikazuju se i analiziraju rezultati istraživanja na uzorku od 626 studenata Sveučilišnog odjela od čega su 80% žene, a 20% muškarci u dobnoj skupini od 18 do 55 godina života.

Slika 2. Struktura ispitanika Sveučilišnog odjela prema spolu i dobi

Izvor: autori prema rezultatima ankete

U tablici 1. prikazana je distribucija studenata prema razlogu upisa na Sveučilišni odjel:

Tablica 1. Distribucija studenata prema razlogu upisa na Sveučilišni odjel

Razlog upisa:	Broj studenata (F)	%
a) potreba za usavršavanjem	363	58%
b) želja za usavršavanjem	263	42%
UKUPNO	626	100%

Izvor: autori prema rezultatima ankete

Iz tablice 1. vidljiva je neznatno veća dominacija studenata koji su Sveučilišni odjel upisali zbog potrebe za usavršavanjem (njih 58%) u odnosu na želju za usavršavanjem (njih 42%).

Tablica 2. Distribucija studenata prema potrebi upisa na Sveučilišni odjel

POTREBA	Broj studenata (F)	%
a) očuvanje radnog mjesta	298	82%
b) usvajanje novih znanja i vještina	65	18%
UKUPNO	363	100%

Izvor: autori prema rezultatima ankete

Tablica 2. pokazuje distribuciju studenata prema potrebi za usavršavanjem koja je iskazana u dva različita modaliteta – očuvanje radnog mjesta i usvajanje novih znanja i vještina. Istraživanje je pokazalo kako je 82 % studenata upisalo Sveučilišni odjel zbog očuvanja radnog mjesta, dok je znatno manje, njih 18%, Odjel upisalo radi usvajanja novih znanja i vještina.

Tablica 3. Distribucija studenata prema želji upisa na Sveučilišni odjel

ŽELJA	Broj studenata	%
a) napredovanje na postojećem ili pronalazak novog radnog mjesta	257	98%
b) otvaranje vlastitog obrta/poduzeća	6	2%
UKUPNO	263	100%

Izvor: autori prema rezultatima ankete

Tablica 3. pokazuje distribuciju studenata prema želji za usavršavanjem koja je iskazana u dva različita modaliteta – napredovanje na postojećem ili pronalazak novog radnog mjesta i otvaranje vlastitog obrta/poduzeća. Prema rezultatima istraživanja, 98 % studenata upisalo je Sveučilišni odjel zbog napredovanja na postojećem ili pronalaska novog radnog mjesta, dok je znatno manje, njih 2%, Odjel upisalo radi otvaranja vlastitog obrta/poduzeća.

Provjera treće hipoteze izvršena je pomoću HI-kvadrat testa. Tablica 4. prikazuje platne razrede ispitanika koji su uspoređeni s razlogom upisa na Sveučilišni odjel:

Tablica 4. Raspored ispitanika prema platnim razredima

Razlog upisa na Sveučilišni odjel						
Platni razredi (kn)	Potreba za usavršavanjem (F)	%	Želja za usavršavanjem (F)	%	UKUPNO	%
< 3.000	39	11%	12	5%	51	8%
3.000 – 4.000	104	29%	52	20%	156	25%
4.000 – 5.000	98	27%	82	31%	180	29%
5.000 – 6.000	72	20%	75	29%	147	23%
6.000 – 7.000	33	9%	9	3%	42	7%
7.000 – 8.000	12	3%	15	6%	27	4%
8.000 – 9000	2	1%	7	3%	9	1%
9.000 <	3	1%	11	4%	14	2%
	363	100%	263	100%	626	100%

Iz tablice 4. vidljivo je kako dominiraju ispitanici u platnom razredu 4.000 – 5.000 kn. Najveći broj ispitanika, koji su stručni studij upisali radi potrebe za usavršavanjem, nalazi se u platnom ra-

zredu 3.000 – 4.000 kn (njih 29%) dok se najveći broj ispitanika koji su stručni studij upisali radi želje za usavršavanjem nalazi u platnom razredu 4.000 – 5.000 kn (njih 31%).

Pod pretpostavkom da ne postoji statistički značajna razlika između razloga upisa na stručni studij, proporcija svakog platnog razreda trebala bi biti jednaka i za razlog potrebe za usavršavanjem i za razlog želje za usavršavanjem. Očekivane frekvencije f_1 izračunate su u tablici 5:

Tablica 5. Očekivane frekvencije f_1 prema platnim razredima

	Platni razredi (kn)							
	£ 3.000	3.000 – 4.000	4.000 – 5.000	5.000 – 6.000	6.000 – 7.000	7.000 – 8.000	8.000 – 9.000	9.000 ≤
Potreba	30	90	104	85	24	16	5	8
Želja	21	66	76	62	18	11	4	6

Izvor: autori prema rezultatima ankete

U tablici 6. izračunata je vrijednost H_i – kvadrat (χ^2) testa. Oznaka f_0 predstavlja opažene frekvencije odnosno broj ispitanika svakog platnog razreda u odnosu na razlog upisa na stručni studij. Oznaka f_1 predstavlja očekivane (teoretske) frekvencije, odnosno frekvencije koje se mogu očekivati uz zadanu hipotezu. U zadnjem retku izračunata je vrijednost χ^2 testa.

Tablica 6. Vrijednosti H_i – kvadrat (χ^2) testa

f₀	f₁	f₀-f₁	(f₀-f₁)²	(f₀-f₁)²/f₁
39	30	9	81	2,7
104	90	14	196	2,177778
98	104	-6	36	0,346154
72	85	-13	169	1,988235
33	24	9	81	3,375
12	16	-4	16	1
2	5	-3	9	1,8
3	8	-5	25	3,125
12	21	-9	81	3,857143
52	66	-14	196	2,969697
82	76	6	36	0,473684
75	62	13	169	2,725806
9	18	-9	81	4,5
15	11	4	16	1,454545
7	4	3	9	2,25
11	6	5	25	4,166667
$\chi^2 =$				38,90971

Izvor: autori prema rezultatima ankete

Broj stupnjeva slobode predstavlja broj nezavisnih varijabli uključenih u izračun χ^2 , a izračunava se pomoću formule (broj stupaca -1)*(broj redaka -1). U analizi provedenog istraživanja broj stupnjeva slobode iznosi $(2-1)*(16-1) = 15$.

Iz tablice graničnih vrijednosti hi – kvadrata može se očitati da je granična vrijednost hi-kvadrat uz 15 stupnjeva slobode na razini značajnosti od 5 % 24,996. Budući da je izračunati hi-kvadrat veći, odbacuje se hipoteza, odnosno može se zaključiti da postoji statistički značajna razlika između potrebe i želje upisa na Sveučilišni odjel u odnosu na visinu plaće ispitanika.

4. Zaključak

U ovom radu analizirani su podaci prikupljeni anketom provedenom među izvanrednim studentima Sveučilišnog odjela za stručne studije Sveučilišta u Splitu.

Suvremena kretanja na tržištu, aktualna gospodarska kriza i sve veća nezaposlenost uzrokovali su veću potražnju za dodatnim obrazovanjem kako bi se povećala konkurentnost u potrazi za poslom. Osnovni cilj istraživanja bio je utvrditi korelaciju između želje za usavršavanjem i poslovnog napretka, odnosno korelaciju između potrebe za usavršavanjem i očuvanjem radnog mjesta te pokazati da razlog upisa na Sveučilišni odjel ne ovisi o plaćama ispitanika.

Pomoću relativnih frekvencija (postotaka) dokazano je da je nešto veći postotak studenata Sveučilišni odjel upisalo zbog potrebe za usavršavanjem, o čemu im uvelike ovisi očuvanje radnog mjesta, u odnosu na postotak studenata koji su Sveučilišni odjel upisali zbog želje za usavršavanjem.

Također, izračunom Hi – kvadrata dokazano je da postoji statistički značajna razlika između potrebe i želje upisa na Sveučilišni odjel u odnosu na visinu plaće ispitanika, odnosno ispitanici s nižim plaćama Sveučilišni odjel upisali su zbog potrebe, dok su u nešto manjoj mjeri ispitanici s većim plaćama upisali Sveučilišni odjel zbog želje za usavršavanjem.

Rezultati istraživanja ukazuju i na važnost sudjelovanja svakog radnoaktivnog pojedinca u procesu cjeloživotnog obrazovanja kako bi se osigurao osobni prosperitet i stvaranje dodatnih financijskih vrijednosti.

Lifelong Education in Order to Achieve Progress of Business and Creation of the Financial Values

Abstract

In modern conditions of globalization, as an essential factor of the successful development of society and national economies, knowledge is very important. The economy increasingly relies on the use of new ideas, informations and acquiring new knowledge and skills rather than on the material resources. The labor market is very dynamic and requires constant adaptation the new conditions. The most important factor in achieving this aim is lifelong learning.

The aim of this paper is to show on the basis of research conducted the correlation between the desire for training and business progress and the correlation between the need for training and job preservation.

Keywords: *business development, financial crisis, financial values, labor market, lifelong education*

Literatura

1. Buble, M. (2002.). Management. Split: Ekonomski fakultet Split, 373-375.
2. Commission of the european communities (2000). A Memorandum on Lifelong Learning, Brussels:
3. Commission Staff Working Paper SEC 1832
4. <http://www.hzz.hr/default.aspx?id=6191> (sačuvano 17.03.2012.)
5. Kapular, F. (2009.). Globalizacija i cjeloživotno učenje – hrvatsko iskustvo (magistarski rad). Osijek: Ekonomski fakultet Osijek
6. Mrnjavac, Ž. (2002.). Nestaje li radništvo u ekonomiji zasnovanoj na znanju? (članak). Treća znanstvena konferencija katedri za teorijsku ekonomiju. Opatija: Ekonomski fakultet Rijeka
7. Zakon o obrazovanju odraslih (2010.). Zagreb: Narodne novine br.24